

LAB-ADA

LAB for Adults non-formal Digital Awareness

**Мапирачка рамка за
подобрување на учењето кај
нискоквалификуваните возрасни**

**Извештај од Фокус Група
2023**

СОДРЖИНА

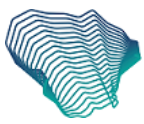
ВОВЕД	3
Профили на експерти	3
Мотивација и ангажман за личен развој на нискоквалификувани возрасни	5
Материјали, алатки, ресурси и практики	9
Рамка за компетенции на ЛАБ-АДА	12

**Co-funded by
the European Union**

Овој проект е финансиран со поддршка од Европската комисија.

Оваа публикација ги одразува само гледиштата на авторот и Комисијата не може да биде одговорна за ништо употреба што може да се направи на информациите содржани во него.

Вовед

Оваа фокус група се спроведува како дел од проектот LAB for adults non-formal digital awareness финансиран преку програмата Еразмус+. Овој Водич за фокус групата е наменет за експерти и едукатори за возрасни со пониски вештини и има за цел да собира информации за поврзаните рамки за компетенции, најдобри практики, можности, иницијативи и предизвици во образованието за нашата целна група.

Се спроведоа фокус групи за да се соберат квалитативни податоци поврзани со: потврдување на наодите од истражувањето (предизвикувачи, поддршка, сет на вештини), стекнување подлабоко увид во проблемот; предлози за бора на идеи за интерес на нискоквалификуваните возрасни за релевантни можности за учење и подобри можности за вклучување во неформално учење.

Водичот вклучува индикативни полуструктурирани прашања во следните пет дела:

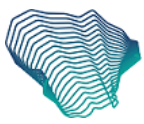
- A. Профил на експерти
- B. Мотивација и ангажирање за личен развој на нискоквалификуваните возрасни
- B. Коментари за РАМКА ЗА КОМПЕТЕНЦИЈА LAB-ADA
- D. Образовни ресурси
- D. Иницијативи, практики, истражувања, предизвици

Секој од петте партнери интервјуираше пет експерти, вкупно 25 експерти, времетраењето на секоја фокус група беше околу 1,5 – 2 часа и беше спроведена во периодот од септември до ноември 2022 година.

Профили на експерти

Секоја земја интервјуираше експерти за образование на возрасни, со различни профили и потекло.

Повеќето од експертите се согласуваат дека една од главните задачи на едукаторот е да ја шири неговата или нејзината филозофија на образование и настава. Едукаторите ја засноваат својата филозофија на теории научени во нивното формално образование, но повеќето се согласуваат дека започнуваат со овој тип на наставна филозофија и го прилагодуваат со текот на времето. Овие прилагодувања на нечија наставна филозофија во голема мера се засноваат на лично искуство и најдобрите практики што може да се појават во нивната специфична област на настава. Секој едукатор мора да ги земе предвид сите аспекти кога избира и користи стратегија за настава заснована на самонасочено учење. Не сите возрасни ученици се автономни, така што наставната филозофија треба да се заснова на различни образовни филозофии за да може да се земат предвид учениците без оглед на нивното ниво на самонасочување. Покрај тоа, важно е да се пренесе наставната филозофија на учениците за да се избегнат недоразбирања и непријатни ситуации.

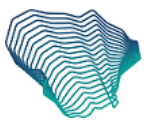
Конкретно, експертите кои учествуваа во фокус групата се:

- професори/директори на СРІА (Провинциски центри за образование на возрасни)
- соработници на здруженија кои се занимаваат со активности за образование на возрасни
- професори по математика, информатика, италијански јазик, музика
- автори на проекти на ЕУ
- истражувачи и едукатори

Овие 25 експерти работат во приватна индустрија или во јавни организации, на евалуација или на обука. Некои од експертите не добиле соодветна и специфична обука за да ги подучуваат возрасните, па нивните идеи и методологии произлегуваат од работата на терен и искуството стекнато во текот на нивното искуство и истражување.

Од една страна, едукаторите се веќе навикнати да се водат по неконвенционален образовен пат заснован на конкретната неопходност на ситуацијата; од друга страна, доведува до методолошка и дидактичка фрагментација (во образовен систем кој не ја поттикнува интердисциплинарната и проактивната соработка меѓу едукаторите, барем во јавните институции).

Интересен аспект на профилот на едукаторите за возрасни е тоа што сите тие веруваат дека образованието за возрасни и доживотното учење е важен аспект од животот на секој човек. Надградувањето на вашето знаење и вештини не ви помага само во стекнувањето нови знаења и информации, туку и во подигнување на квалитетот на вашиот живот, социјално и културно. Континуираниот образовен развој на секој човек, особено денес во 21 век, е нешто што тие го сметаат за витална активност за секој поединец, и стари и млади.

Мотивација и ангажман во личниот развој на нискоквалификуваните возрасни

Повеќето едукатори се согласуваат дека едно од главните прашања што се поставува како проблем за нискоквалификуваните возрасни е ниското ниво на нивната мотивација да се вклучат во конкретни програми кои не само што ќе им донесат нови лични квалитети преку искуство, туку и нови професионални квалитети. Мотивацијата понекогаш доаѓа од надворешни фактори, како што се некое признание или можност за вработување во странство, повеќе поени во нивното професионално CV итн. Можеби некои од проблемите на нискоквалификуваните возрасни е тоа што тие ја изгубиле навиката за постојано образование во текот на нивните професионални години ангажман. Некои дури спомнуваат дека треба да има унифицирана стратегија од страна на јавните тела, која ќе може да даде јасни цели и критериуми за образованието на возрасните.

За нискоквалификуваните возрасни да бидат помотивирани, постојат неколку можности. Некои веруваат дека микро-факторите, како што е образованието, треба да бидат повеќе лични и студентот треба да може да ја види користа од учеството во него, но и макро-факторите како економијата, пазарот на труд и други работи. Нашето социјално опкружување не е индуктивно, не дава многу можности за користење на тие вештини, па мотивацијата е мала, а резултатите се ограничени. Треба да имаме предвид дека во земјите кои не се добро развиени, важна улога како поттик има и пазарот на трудот и економијата воопшто.

Можете ли да предложите ситуации кои ги вадат на површина основните идеи и методологии? Можете ли да ни дадете некои идеи?

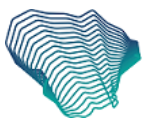
- Сите материјали за нискоквалификуваните возрасни треба да се подготват на лесен-разбирлив и лесен начин.
- Љубопитност за реализација на активности корисни за секојдневниот живот
- Емоционална вклученост

Што сметате дека се главни фактори кои влијаат на ефективниот развој на компетенциите кај нискоквалификуваните возрасни?

- Недостаток на мотивација
- Негативниот став на нискоквалификуваните возрасни кон субјектите
- Недостаток на планирање однапред
- Недостаток на финансии за ресурси и опрема
- Недостигот од добро опремени простори, недостатокот на асистенти во научната лабораторија го отежнуваат тоа

Кои се најголемите бариери кај нискоквалификуваните возрасни за учество во образовни програми за возрасни?

Елементи кои негативно влијаат на вистинското учество и развој се:

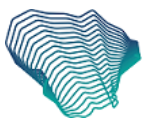
- Лични прашања (семејство, работа, недостаток на мотивација, здравје)
- Организациски прашања (недостиг на време, распоред на часови, состав на часови, цели на образованието)
- Ниско ниво на образование / Недостаток на комуникациски вештини / Ниска самодоверба или интерес
- / Недостаток на способност за учење
- Недостаток на финансии за ресурси и опрема / Недоволна техничка инфраструктура (нестабилна интернет конекција, стара опрема итн.) / Недостиг на добро опремени простори, недостаток на асистенти во научната лабораторија
- Култура, различен начин на живот за постарите луѓе
- Употребата на дигитални алатки е „принудена“, на статичен/бихејвиорален начин.
- Прекумерна употреба/упорност на современи алатки и практики, наместо обука за едноставни вештини кои можат да се користат во секојдневниот живот (здравје/комуникација итн.)
- Недостаток на однапред планирање / добро осмислени програми со јасни цели со добри тимови на едукатори
- Страв од неуспех, страв да не се нагоре, чувство на неспособност, страв да се оштетат комуналните претпријатија.
- Не е поддржан од работодавците.

Кои стратегии сте ги имплементирале/ дали ќе ги имплементирате кои служат за надминување на проблемите/бариерите?

Имајќи ги предвид личните прашања, фундаментално е да се развијат различни стратегии за препознавање, ангажирање и мотивација на возрасните ученици. Изградбата на мрежа на здруженија поврзани со возрасните може да биде корисна за да се постигне оваа цел. Покрај тоа, дури и на целите на часовите се сметаат за проблем. Тие треба да разберат и да бидат убедени дека тоа што го прават е конкретно корисно за постигнување на нивните работни и лични цели. Програмите што наставниците мора да ги следат се премногу ригидни и засновани на класична, формална и методологија лице-в-лице. На возрасните студенти им треба попрактичен, покорисен пристап и пристап за решавање проблеми за активно да учествуваат на курсевите. Пример за метод на настава е индуктивната методологија, од конкретниот случај до *општото правило* (добро конструиран ум е подобар од ум полн со концепти).

За да се зголеми учеството на нискоквалификуваните возрасни во овој вид на образование, индикативни тешкотии и предизвици се:

- Правилно и постојано закажување курсеви или часови, особено имајќи ги предвид работните и семејните должности на возрасните
- Достапност на згради во доцните часови
- Правилно оценување на компетенциите на учениците пред почетокот на образовниот период
- Креирање на персонализиран курс или патека за постигнување на специфичните цели и сили на секој студент

- Интеракции во групи кои се соочуваат со исти проблеми и имаат исти цели
 - Креирајте на хетерогени часови кои следат стандардизиран наставен план.
 - Креирајте хомогени часови во однос на нивото и целите
 - Работа во групи за зголемување на позитивните елементи на образовниот пат
 - Одржување на напорите и создавање на нови перспективи за секој ученик.
 - Обука за меки вештини што може да им овозможи на студентите да продолжат да ги подобруваат своите компетенции, дури и по завршувањето на конкретниот курс.
- За да се постигне сето ова, неопходно е да се дејствува на две различни нивоа:

▣ Педагошко ниво: образовните институции/организации мора да го зголемат своето ниво на флексибилност, во поглед на можностите за распоред, внатрешна организација, нудење образовни активности кои се многу различни во однос на помладите, базирани на атрактивни и интерактивни методологии и содржини.

▣ Професионално ниво: образовната програма што ја следат треба да биде максимално персонализирана и конструирана на таков начин да ги максимизира нивните работни и професионални цели и можности, без чувство на губење време.

Освен тоа, обуката треба да му овозможи на обучувачот да го зголеми своето ниво на приспособливост кон различните ситуации и барања на возрасните ученици, да ја подобри неговата способност да може да работи заедно и во координација со други тренери и да создаде нешто што не е стандардизирано, но соодветно за целите и потребите на возрасните ученици.

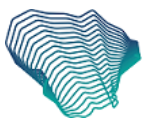
Последниот елемент што треба да се земе предвид е создавање мрежа со реалности/асоцијации поврзани со светот на возрасните. Ова може да ја поттикне поврзаноста и ангажманот на возрасните, со што се создаваат потребните простории за успешен образовен пат. Покрај тоа, овие реалности можат да дадат корисен придонес за подобрување на образовната понуда за следење на изведбата на образовниот процес.

Други предложени стратегии за надминување на проблемите/бариерите се следните:

- Поттикнување информации и покани
- Лични повици или контакт преку социјалните медиуми
- Понуда гарантирано вработување откако ќе заврши
- Нудење платени патни трошоци и оброци за време на обуките, како и доследна надзорна поддршка за време на обуките
- Унифицирана стратегија од страна на релевантните владини тела (како Центарот за образование на возрасни во Македонија, кои ги наведуваат јасните цели и критериуми)
- Технолошки и комуникациски бариери
- Да се биде секогаш блиску до учениците и нивните потреби
- Нешто корисно во секојдневниот живот со цел да се олесни
- Да имаат близок учител или тренер

Дали едукаторите на нискоквалификуваните возрасни користат активности и техники за да се осигураат дека сите ученици се вклучени во образовна програма?

- Многу зависи од активноста и групата или учениците, но барем Експертите се трудат
- Наставниците се обидуваат да се вклучат во постапката за учење
- Едукаторите им нудат повеќе време на учениците со специфични тешкотии

Каква поддршка им е потребна на нискоквалификуваните возрасни за да ги развие своите компетенции?

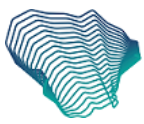
- Технолошки и комуникациски вештини
- Компетентни луѓе кои можат да ги поддржат оние на кои им е потребна на едноставен и постојан начин.
- Трпение и достапност
- Да знаат дека можат да побараат помош од експерт без да се чувствуваат некорисни
- Да има постојана надзорна поддршка за време на обуките и откако кандидатите ќе започнат со работа. Тоа им помага да се олеснат нивните новостекнати компетенции
- Да бидат достапни за сите лица над 18 години. Неформалното образование за возрасни може да го обезбеди секој преку давател на образование признат според законите на секоја земја.
- Во Литванија, неформалното образование за возрасни обично се подразбира како учење, обука и студирање прилагодени на интересите на поединецот и општеството, за чие завршување не се издава документ признат од државата.

Кои фактори можат да придонесат за мотивирање на учеството на нискоквалификуваните возрасни во образовните програми?

Силна негативна стигма сè уште ја вклучува идејата за образование на возрасни, особено ако не е висококвалификувано. Навистина, во денешно време светот на образованието за возрасни се смета како поврзан со оној од имигрантите (да го научат италијанскиот јазик) или како лесен начин да се добие некаква потврда од оние кои прерано го напуштиле образовниот пат (како на пр. NEETs).

Освен тоа, многу други елементи позитивно влијаат на вистинското учество и развој на нискоквалификуваните возрасни се:

- Напредокот/професионалното усовршување е важна мотивација за учество во образовни/програми за обука
- Признат сертификат, нова можност за кариера (која ќе понуди унапредување или повисока плата)
- Директна / видлива корист (на пр. таблетот го олеснува читањето)
- Олеснување на комуникацијата (социјални медиуми)
- Љубопитност за реализација на активности корисни за секојдневниот живот
- Емоционална вклученост и повеќе лично образование
- Следење на она што му треба на пазарот на труд во однос на професиите и компетенциите (програми кои одговараат на тие потреби на јасен начин)
- Бесплатни образовни програми
- Да бидат поддржани од работодавачите (попозитивен став на работодавачите)

Материјал, алатки, ресурси и практики

Во обуката за возрасни со пониски вештини од фундаментално значење е да се биде многу практичен и конкретен, а помалку теоретски, а употребата на секој ден и конкретни материјали може да биде многу корисна. Материјалот треба да има некаква врска со надворешното/работното опкружување и едукаторот треба да биде способен да ги води студентите во процес на разбирање, а и практичните вежби кои се изведуваат може да бидат корисни надвор од часот. Материјалот што може да се користи може да биде многу различен:

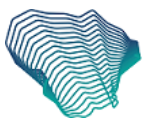
1. Аудио/слика/видео материјали
2. Раскажување приказни, мапирање на мислите, јазична апликација
3. Персонализирани ресурси за учење
4. Работилници
5. Предмети за секојдневна употреба
6. Онлајн/офлајн алатки за соработка

Секој едукатор за возрасни користи различен стил во својата програма и тоа вклучува употреба на различни материјали, но општите материјали се користат речиси сите. Неформалното учење нуди развој на различни вештини за нискоквалификуваните возрасни и додека некои ги посочуваат нивните технички вештини, други ја посочуваат интелектуалноста. Сепак, тие и двете вклучуваат практични, како и теоретски задачи и знаења. Беше споменато дека <соработката е клучен концепт за сите овие елементи=.

Кога станува збор за пристапите, техниките, материјалите итн. што се користат за промовирање на критичкото размислување, креативноста и вештините за решавање проблеми на ученикот, едукаторите за возрасни повеќе се разликуваат во нивните програми. Како што беше споменато претходно, некои користат учење преку игра, алатки за самоevaluација (квизови) кои го надградуваат нивното критичко размислување. Некои други посложени активности, исто така, учествуваат во нивната програма, како што се студиите на случај, на кои им е потребна поголема креативност и практичен пристап, како и критичко и аналитичко размислување. Ним им треба повеќе време и напор за да се развијат, но од друга страна нудат директен, практичен пристап.

Онлајн алатките не можат да се користат во сите прилики. Навистина, возрасните ученици, кои се целна група на оваа специфична обука, не се дигитални староседелци, затоа треба да се обезбеди соодветна обука за учениците, со цел да бидат што повеќе продуктивни и да им се овозможи свесно користење на дидактичкиот инструмент.

Начинот на кој се обезбедува наставата не смее да биде традиционален пристап лице-в-лице, туку треба да се заснова на попартиципативен и ориентиран кон решавање проблеми. Студентите треба да бидат водени во создавањето на сопственото знаење, само да им се обезбедат алатки корисни за тоа. Пример би бил употребата на објект, настан, ресурс со кој се соочуваат сите ученици во нивниот секојдневен живот како точка за гледање и оттаму да се изгради патека за учениците да ги зголемат своите вештини. Друга корисна наставна алатка може да биде создавањето на интерактивни приказни (нешто предок во умот на секој поединец) кои ги вклучуваат и поттикнуваат учениците на наставниот пат со задржување на нивното
внимание.

Интеракцијата со европските платформи (како EPALE) може да биде клучна за да се зголеми дисеминацијата на курсевите, но и да се добијат важни повратни информации од професионалци од цела Европа.

Кои атрактивни и важни ресурси и материјали можете да ги предложите за обука на нискоквалификуваните возрасни?

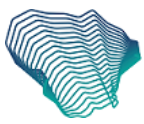
- Јасни и лесни информации
- Човечки ресурси и прирачници
- Лаптопи / преносни компјутери, лесен софтвер за употреба
- Човечки ресурси и лаборатории
- Можност за онлајн учество.
- Различни инклузивни активности, како што се квизови, бура на идеи, решавање проблеми и други активности.
- Дискусии (корисни кога сакате да размислите за нешто длабински и за прашања кои влијаат на ставовите и свеста, а дебатите се многу корисни за да дознаете разбирање на алтернативните гледишта)

Можете ли да ни дадете пример(и) за можности за учење и подобри можности за вклучување во неформално учење?

- Учење преку имитација, набљудување
- Имитирање или обид да ги имитирате пријателите кои практикуваат нешто што им се допаѓа на возрасните и што може да им го привлече вниманието
- Учење користење на интернет за купување по најниска цена и софтвер како помош за секојдневните активности како за семејниот буџет и сл.
- Опуштено и смешно опкружување, фокус групи кои вклучуваат корисници кои произведуваат алатки што може да се споделат
- Може да се прилагоди на сечие ниво на развој или учење
- Секогаш е релевантен и може да се прилагоди на потребите на секој човек
- Тој е партиципативен во смисла дека вклучените активно учат работејќи како тим
- Тоа е стил на учење кој промовира инклузија и различност

Можете ли да споделите со нас какви било пристапи, техники, материјали и слично што се користат за промовирање критичкото размислување, креативноста и вештините за решавање проблеми на ученикот?

- Лесен разговор за реални проблеми блиски до нивни интереси, филмови, читања, водени разговори, манипулација со вистински материјали, употреба на различни материјали за реализација на занаети
- Споделување со пријателите, колегите и следствено на размислувањето
- Разговори во групи
- Кодирање, решавање проблеми, опуштено опкружување кое овозможува споделување и дебати, кооперативно учење, работа со врсници - групи
- Нискоквалификуваните возрасни може да имаат малку или воопшто да немаат познавање на англискиот јазик

Важни иницијативи за национални и владини стратегии/постојни истражувачки студии/политички препораки/проекти на ЕУ кои промовираат нискоквалификуваните возрасни:

- Иницијативите на Стопанската комора на Македонија.
- Програмите во Македонија во Хуманост се засноваат на принципот на давање можност на поединци со ниско образовно ниво, поим за приспособливост во програмите за различни целни групи и засновање на системот на кредити и вештини на реалните потреби на пазарот на трудот. Сите овие програми се стандардизирани и сертифицирани, признати и на национално и на меѓународно ниво.

Проекти кои ја поддржуваат националната политика и/или националната иницијатива, промовирајќи инклузивно образование и/или се фокусираат на зајакнување на нискоквалификуваните возрасни со можности

- Има некои проекти што ги водат некои од општините, како и Агенцијата за вработување на Северна Македонија.
- Humanost од Македонија, InterAktion од Австрија, SerGED од Турција, USB од Грција.

Ангажирање на учениците во образовните програми:

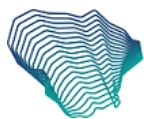
- Партиципативен пристап и можности учесникот да биде во центарот на вниманието и да се охрабрува слободно да размислува и да се изразува.

Програми за обука, проекти и/или други национални иницијативи кои се фокусираат на градење на капацитетите на нискоквалификуваните возрасни:

- Најуспешни видови обуки за возрасни се програмите за започнување сопствен модел на социјално претпријатие, како и програмите за обновување и усовршување на одредено работно место.

Важни податоци од академски студии, национална статистика или други статистички извори:

- Платформата EPALЕ што ја споменав е примарен и единствен добар извор на оваа тема што ја користиме.

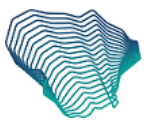

Рамка за компетенции на ЛАБ-АДА

Новата интегрирана рамка DigComp 2.2 <се фокусира на примери на знаења, вештини и ставови применливи за секоја дигитална компетентност>. Проектот LAB-ADA ја усвои рамката DigComp, за која побара мислење од експертите.

Следната табела ги прикажува 5-те столбови на Рамката, поврзани со нивните вештини, според просечното ниво на согласност на 25-те експерти (5 по секој партнер):

Столб 1: Информативна и податочна писменост	CSCI	PROMETEO	ЕКОКТИМА	ЕКО LOGIC	LIBA
1.1 Прелистување, пребарување и филтрирање	5	4	5	4	4
1.2 Оценување информации и содржина	5	4	5	4	5
1.3 Управување со информации и содржина	5	3	3	5	5
<i>1.4 Анализа на податоци и ангажирање информации</i>			3		
Столб 2: Комуникација и соработка					
2.1 Интеракција	5	4	5	4	4
2.2 Споделување	5	4	5	4	4
2.3 Ангажирање во активно граѓанство	3	3	3	3	5
2.4 Соработка	3	4	5	5	4
2.5 Нетикет (соодветна комуникација на интернет)	3	4	4	4	5
<i>2.6 Управување со дигитален идентитет</i>	2	3	1	3	3
Столб 3: Создавање дигитална содржина					
3.1 Развивање содржина	5	3	5	5	4
3.2 Интегрирање и реелаборирање	3	3	4	5	5
3.3 Авторско право и лиценци	3	2	4	4	5
<i>3.4 Програмирање</i>	1	1	1	1	1
Столб 4: Безбедност и етика					
4.1 Заштитни уреди	5	2	2	4	5
4.2 Заштита на личните податоци и приватноста	5	3	4	5	5
4.3 Заштита на здравјето и благосостојбата	2	4	3	4	5
<i>4.4 Заштита на животната средина</i>	2	4	4	4	5
Столб 5: Решавање проблеми					
5.1 Решавање технички проблеми	2	2	2	4	5
5.2 Идентификување на потребите и одговорите	2	2	2	5	5
5.3 Креативно користење на дигитални технологии	2	3	3	4	4
<i>5.4 Идентификување празнини во дигиталната компетентност</i>	2	2	1	2	3
<i>Рубрика: Просечно ниво на согласност на експертите од најниска 1 до највисока 5</i>					

LIBA
LIETUVOS IMITACINIŲ
BENDROVIŲ ASOCIACIJA

Партнерство на проектот LAB-ADA, 2023
2021-1-LT01-KA220-ADU-000033776

**Co-funded by
the European Union**

Оваа лиценца им овозможува на другите да уредуваат, да приспособат и да го надоградуваат ова дело некомерцијално, под услов да ни дадат признание и да ги лиценцираат нивните нови креации под идентични услови. <https://creativecommons.org/licenses/>

Автори

Baciulyte Rima
Economou Despina
Filippi Maria
Ignatonis Marius
Kotsani Natalia
Kotsanis Yannis
Lozanovska Mia
Negro Antonio
Neshkoski Nikola
Pastorino Smaldone Villani Francesca
Smaldone Villani Carlo
Tosi Barbara